

Εξελίξεις στην Αγροτική Οικονομία της Ελλάδος

Νοέμβριος 2015

Συγγραφή: Ιωάννης Τσιφόρος - Μέλος Δ.Σ. ΓΑΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ Α.Ε.

Επιμέλεια: Ευγενία Πολυμενάκου - Υπεύθυνη Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας ΓΑΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ Α.Ε.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση και η ολική, μερική ή περιληπτική αναπαραγωγή και μετάδοση έστω και μιας σελίδας της παρούσας έκδοσης κατά παράφραση ή διασκευή με οποιονδήποτε τρόπο (μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό κ.λπ. - Νόμος 2121/93, άρθρο 51) χωρίς τη σύμφωνη έγγραφη γνώμη της εκδότριας εταιρείας. Οι παραβάτες διώκονται (άρθρο 13) και δύναται να τους επιβληθούν η ποινή της κατάσχεσης ή/και αστικές και ποινικές κυρώσεις σύμφωνα με το νόμο (άρθρα 64-66).

gaia
ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ

Εξελίξεις στην Αγροτική Οικονομία της Ελλάδος

Αθήνα
Νοέμβριος 2015

Περιεχόμενα

Πρόλογος	3
Εισαγωγή	4
Σημασία του πρωτογενούς τομέα	4
Ενισχύσεις της ΚΑΠ	6
Ακαθάριστη αξία παραγωγής	7
Ενδιάμεση Ανάλυση	10
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία	11
Γεωργικό εισόδημα	13
Χρηματοδότηση γεωργικών επιχειρήσεων	14
Γεωργικές συναλλαγές	15
Διάρθρωση γεωργικών εκμεταλλεύσεων	18
Διάρθρωση εργατικού δυναμικού	20
Παράρτημα	21

Πρόλογος

Στο πλαίσιο της διοργάνωσης του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου της GAIA-ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ ΑΕ για την ανάπτυξη της Ελληνικής γεωργίας, θεωρείται χρήσιμη η παρουσίαση των σημαντικότερων εξελίξεων στην αγροτική οικονομία της χώρας, προκειμένου να καταγραφεί η θέση στην οποία βρίσκεται η Ελληνική γεωργία ενόψει των προσαρμογών και των πρωτοβουλιών που αναπτύσσονται επιδιώκοντας την επανεκκίνησή της.

Από την ανασκόπηση των εξελίξεων στα βασικά μεγέθη της αγροτικής οικονομίας που περιλαμβάνονται στην έκδοση αυτή προκύπτει ότι θα χρειαστούν ιδιαίτερα έντονες προσπάθειες και στοχευμένες επιλογές προκειμένου να αντιμετωπιστούν σημαντικά προβλήματα του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας που συνδέονται κυρίως με τη συνεχή και διαρκή πτώση της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας, των επενδύσεων και του γεωργικού εισοδήματος.

Πρόκειται για προβλήματα και αδυναμίες που θέτουν την Ελληνική γεωργία σε τροχιά απόκλισης από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο σε μια κρίσιμη περίοδο, στην οποία αναζητούνται προτάσεις και μέτρα για την έξοδο από την κρίση.

Με αυτή την έννοια, η παρούσα έκθεση προσφέρει πληροφόρηση και ενημέρωση, ικανή να ενθαρρύνει τη συζήτηση για τον εντοπισμό των αδυναμιών της Ελληνικής γεωργίας, η αντιμετώπιση των οποίων μπορεί να συμβάλλει ουσιαστικά στην πορεία προς την ανάπτυξή της.

Ιωάννης Κουφουδάκης
Διευθύνων Σύμβουλος GAIA ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ ΑΕ

Εισαγωγή

Στην έκθεση που ακολουθεί παρουσιάζεται μια επισκόπηση των σημαντικότερων εξελίξεων στην αγροτική οικονομία της χώρας. Πρόκειται για ορισμένα βασικά στοιχεία και μεγέθη, που αναφέρονται σε έκδοση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹ και σε άλλες πηγές, προσδιορίζοντας τη σημασία και τις εξελίξεις στην Ελληνική γεωργία στο διάστημα των τελευταίων ετών.

Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην έκδοση αυτή παρέχουν τη δυνατότητα συνοπτικής ενημέρωσης σε θέματα που αφορούν στους οικονομικούς λογαριασμούς της γεωργίας και στις δαπάνες της ΚΑΠ, στις εξελίξεις στο γεωργικό εισόδημα, στην ανάλυση της αξίας και του κόστους της γεωργικής παραγωγής κατά κατηγορία, στην εξέλιξη των τιμών των εισροών και εκροών, στη χρηματοδότηση των γεωργικών επιχειρήσεων, στο εμπόριο των αγροτικών προϊόντων, στη διάρθρωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και του απασχολούμενου δυναμικού.

Περιέχονται επίσης ορισμένες εκτιμήσεις οι οποίες προκύπτουν από τη σύγκριση των στοιχείων των οικονομικών λογαριασμών της Ελληνικής γεωργίας και εκείνης στην ΕΕ-27 κατά τη δεκαετία 2005-2014 με βάση τους πίνακες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα.

¹Agricultural Policy Perspectives, Member States factsheets - January 2015.

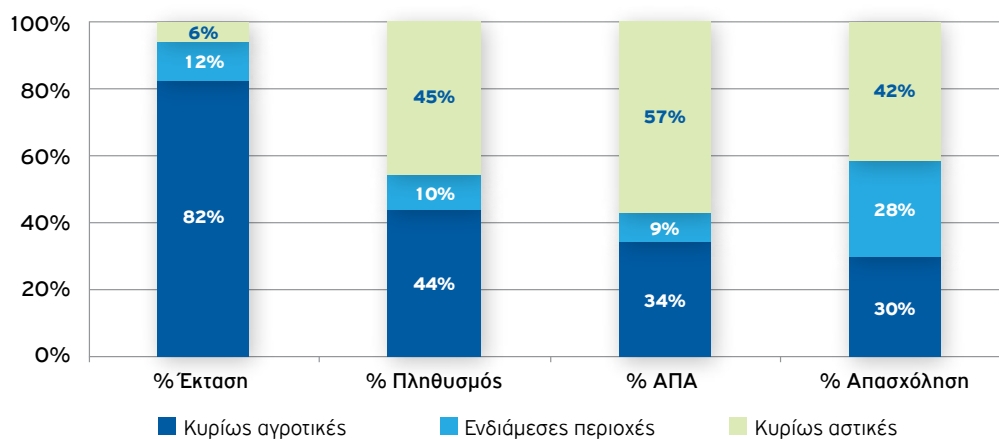
Σημασία του πρωτογενούς τομέα

Η θέση του πρωτογενούς τομέα στην εθνική οικονομία εξακολουθεί να παραμένει σημαντική, κρινόμενη από την έκταση των κυρίως αγροτικών περιοχών και από το μέγεθος του πληθυσμού τους, έναντι των ενδιάμεσων και των αστικών, με ποσοστά της τάξεως του 82% και 44% αντίστοιχα.

Σημασία των περιοχών της υπαίθρου

Έτος 2013 (* Έτος 2011)	Έκταση (km ²)	Πληθυσμός (1.000 κάτοικοι)	Ακαθάριστη Προστιθ. Αξία (εκατ. Ευρώ)*	Απασχόληση (1.000 άτομα)
Κυρίως αγροτικές περιοχές	108 216,0	4 875,0	62 998,0	1 067,4
Ενδιάμεσες περιοχές	15 914,0	1 154,6	15 972,6	1 011,1
Κυρίως αστικές περιοχές	7 491,0	5 032,9	104 166,5	1 481,6
Σύνολο	131 621,0	11 062,5	183 137,1	3 560,2

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση για την Ανάπτυξη της Γεωργίας και της Υπαίθρου - ΚΑΠ, επικαιροποιημένοι δείκτες 2014.

Εκτιμάται επίσης από το μέγεθος του εργατικού δυναμικού στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, αλλά και από τη συμμετοχή στην απασχόληση, με ποσοστό που ανέρχεται το 2014 σε 13,5%. Σημειώνεται ότι η μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα κυμάνθηκε το 2014 σε μικρό, σχετικά, ποσοστό (-2,2%), έναντι της σημαντικά μεγαλύτερης πτώσης στις κατασκευές (-10,3%), στη μεταποίηση (-5,7%) και στο εμπόριο (-2,8%), καλύπτοντας το 2014, αμέσως μετά το εμπόριο (17,7%), τον μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων (479,8 χιλ.), με σημαντική απόσταση από τα ποσοστά απασχόλησης στη μεταποίηση (8,9%), στον τουρισμό (8,4%) και στις κατασκευές (4,3%).

Ο αγροτικός τομέας αποτελεί επίσης βασικό τροφοδότη σειράς προϊόντων και υπηρεσιών, ιδιαίτερης σημασίας για τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών, η οποία συνιστά τον κινητήριο μοχλό της μεταποίησης, καλύπτοντας στο σύνολο των τομέων του κλάδου², τη μεγαλύτερη αναλογία του αριθμού επιχειρήσεων (21,2% το 2012), των απασχολούμενων (25,2%) και της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας (25,2%). Σημαντική εξάλλου κρίνεται η συνεισφορά των αγροτικών προϊόντων στο εξωτερικό εμπορικό ισοζύγιο της χώρας, παρουσιάζοντας σταθερότητα και δυναμισμό ακόμα και στην περίοδο της ύφεσης στην οικονομία. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις στη διάρκεια της επταετίας 2008-2014 η αξία των εξαγωγών τροφίμων αυξήθηκε κατά 22,6% καταγράφοντας μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής της τάξεως του 3,5% περίπου. Σημειώνεται ότι το 2014 το ποσοστό των αγροτικών προϊόντων (περιλαμβανομένων των τροφίμων, των ποτών, του καπνού, των ελαιοκομικών προϊόντων και του βάμβακος) στη συνολική αξία εξαγωγών της χώρας καλύπτει το 18,7%, παρά τη μικρή σχετικά μείωση του σε σχέση με το 2013 (-3,8%), αντιπροσωπεύοντας αξία που πλησιάζει τα 5 δις ευρώ.

Τα κυριότερα μεγέθη του αγροτικού τομέα της χώρας συγκριτικά με εκείνα στην ΕΕ-27, παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί, σύμφωνα με τον οποίο η χρησιμοποιούμενη γεωργική γη εκτιμάται (το 2012) σε 41,5 εκατ. στρέμματα, περιλαμβάνοντας 717.000 αγροτικές εκμεταλλεύσεις, με μικρό μέσο μέγεθος (58 στρ.) που υπολείπεται αισθητά του μέσου όρου των αγροτικών εκμεταλλεύσεων στην ΕΕ-27 (150 στρ.). Στο σύνολό του ο πρωτογενής τομέας απασχολεί κατά το έτος αυτό 490.000 άτομα, αντιπροσωπεύοντας το 13% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας, ποσοστό πολύ μεγαλύτερο του μέσου όρου στην ΕΕ-27 (4,9%).

Βασικά μεγέθη του αγροτικού τομέα

Μεγέθη	ΕΕ-27	Ελλάδα
Έκταση κυρίως αγροτικών περιοχών (% της συνολικής, ΕΕ-28, το 2013)	52,0	82,0
Πληθυσμός κυρίως αγροτικών περιοχών (% του συνολικού, ΕΕ-28, το 2013)	22,6	44,0
Χρησιμοποιούμενη γεωργική γη (σε 1000 εκτάρια, το 2012)	176 316,0	4 151,0
Αριθμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων (σε 1000, το 2012)	11 756,0	717,0
Έκταση ανά εκμετάλλευση (σε εκτάρια, το 2012)	15,0	5,8
Σύνολο εργατικού δυναμικού εκμεταλλεύσεων (σε 1000, το 2010)	24 881,0	1 133,0
Αριθμός απασχολούμενων πρωτογενούς τομέα (σε 1000, το 2012)	10 476,0	490,0
Ποσοστό απασχόλησης πρωτογενούς τομέα στο σύνολο (% , το 2012)	4,9	13,0
Αξία προϊόντος γεωργικού κλάδου, σε βασικές τιμές (δις €, το 2012)	405,6	10,8
Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία, σε βασικές τιμές (δις €, το 2012)	160,9	5,5
Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία πρωτογενούς τομέα (% συνολικής, 2012)	2,5	5,2
Ποσοστό γεωργίας στο ΑΕΠ (% , το 2012)	1,2	2,8
Μερίδιο δαπάνης νοικοκυριών σε τρόφιμα (% συνολικής, 2011)	16,5	20,6
Μερίδιο εισαγωγών αγροτικών προϊόντων στο σύνολο (% , το 2013)	5,7	12,9
Μερίδιο εξαγωγών αγροτικών προϊόντων στο σύνολο (% , το 2013)	6,9	17,8
Εμπορικό ισοζύγιο αγροτικών προϊόντων (σε δις €, το 2013)	18 210,0	-1 636,2

² ΙΟΒΕ, Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, Μάρτιος 2015.

³ Κέντρο Εξαγωγικών Ερευνών Μελετών (ΚΕΕΜ), τ. 75, Μάρτιος 2015

Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία, σε βασικές τιμές, βρίσκεται στο χαμηλό επίπεδο των 5,5 δις ευρώ, μέγεθος που αναλογεί στο 5,2% περίπου στο σύνολο της οικονομίας. Η αναλογία ωστόσο αυτή παραμένει υπερδιπλάσια εκείνης του μέσου όρου στην ΕΕ-27 (2,5%).

Σε σχέση με το εμπορικό ισοζύγιο, η αξία των εισαγόμενων αγροτικών προϊόντων - περιλαμβανομένων των τροφίμων και των ποτών, βρίσκεται σε υψηλό σημείο, καλύπτοντας το 12,9% της συνολικής, έναντι του σημαντικά μικρότερου ποσοστού στην ΕΕ-27 (5,7%) με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται αρνητικό ισοζύγιο στο εμπόριο αγροτικών προϊόντων της χώρας, με έλλειμμα το οποίο κατά το 2013 προσεγγίζει το επίπεδο των 1,6 δις ευρώ περίπου.

Ενισχύσεις της ΚΑΠ

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα που ακολουθεί, οι πόροι από τις ενισχύσεις της ΚΑΠ ανήλθαν το 2013 στο επίπεδο των 3,017 δις ευρώ, αποτελούμενες, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, από τις άμεσες πληρωμές (75,6%) και αφορούν κυρίως στις αποσυνδεδεμένες ενισχύσεις (88% περίπου των άμεσων πληρωμών).

Σημαντική επίσης ήταν η συμβολή των ενισχύσεων που αφορούν στην αγροτική ανάπτυξη (22,2%), ενώ περιορισμένες παραμένουν εκείνες των μέτρων αγοράς (2,1%), οι οποίες δαπανήθηκαν για το πρόγραμμα διανομής τροφίμων (26,8%) και τη στήριξη ορισμένων κλάδων, όπως τα οπωροκηπευτικά (το 21% περίπου των μέτρων αγοράς), ο ελαιοκομικός κλάδος (13,2%), ο αμπελο-οινικός (11,4%) κ.α.

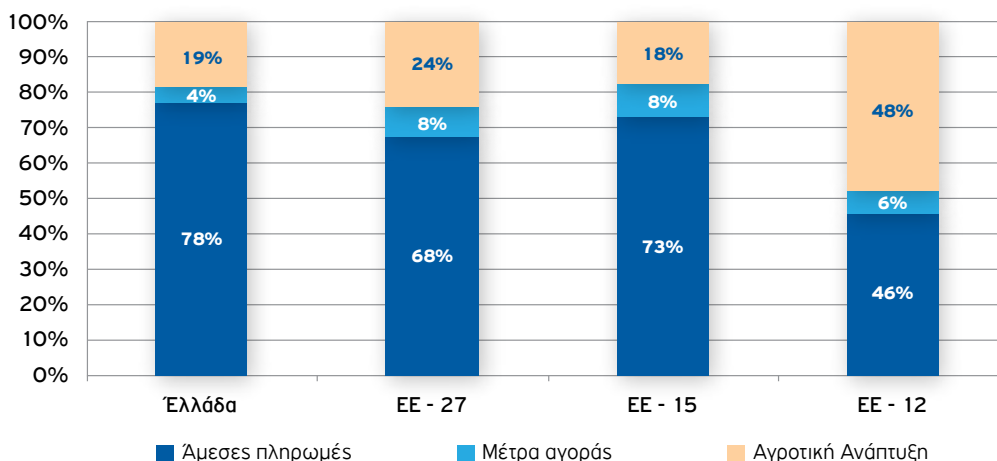
Ενισχύσεις της ΚΑΠ

Μέτρα	2013	Σύνολο 2008-2013	
	1 000 Ευρώ	%	
Αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	2 008 689,1	66,2%	85,2%
Άλλες πρόσθετες άμεσες ενισχύσεις	273 576,4	10,7%	13,7%
Πρόσθετα ποσά ενισχύσεων	-0,2	0,8%	1,0%
Άμεσες Πληρωμές	2 282 265,3	77,7%	100,0%
Σιτηρά	0,0	-0,1%	-2,2%
Ρύζι	0,0	0,0%	1,1%
Επιστροφές (προϊόντα εκτός Παραρτήματος I)	0,0	0,0%	0,2%
Προγράμματα Διανομής Τροφίμων	16 919,5	0,6%	9,5%
Ζάχαρη	0,0	0,0%	3,6%
Ελαιόλαδο	8 324,8	0,3%	7,8%
Καλλιέργειες για την Υφαντουργία	3 968,6	0,1%	1,0%
Οπωροκηπευτικά	13 212,0	1,1%	37,6%
Αμπελο-οινικός τομέας	7 198,8	0,4%	11,1%
Προώθηση	5 530,5	0,2%	3,7%
Άλλα φυτικά προϊόντα / μέτρα	5 190,2	0,2%	5,0%
Γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα	0,0	0,0%	0,2%
Βοοειδή και μόσχοι	0,0	0,0%	0,0%
Κρέας Αμνών και Εριφίων	0,0	0,0%	0,0%
Χοίρειο κρέας, αυγά, πουλερικά και άλλα	2 734,0	0,1%	2,6%
Ταμείο Αναδιάρθρωσης Ζάχαρης	-	0,8%	18,8%
Μέτρα Αγοράς	63 078,5	3,6%	100,0%
Αγροτική Ανάπτυξη	671 748,0	18,7%	100,0%
Σύνολο	3 017 091,8	100,0%	-

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση για την Ανάπτυξη της Γεωργίας και της Υπαίθρου-AGRI (2008-2013 Οικονομικές Εκθέσεις ΕΓΤΠΕ) και Απόφαση της Επιτροπής 2010/236/ΕΕ, Οκτώβριος 2014

Συγκεντρωτικά, στο διάστημα της πενταετίας 2008-2013 οι άμεσες πληρωμές αποτελούν, κατά μέσο όρο, το 78% του συνόλου των ενισχύσεων της ΚΑΠ, ποσοστό αισθητά μεγαλύτερο τόσο εκείνου στην ΕΕ-27 (68%), όσο και εκείνου στην ΕΕ-12, όπου το ποσοστό των άμεσων ενισχύσεων (48%) είναι σχεδόν ανάλογο εκείνου της αγροτικής ανάπτυξης (46%).

Ποσοστιαία κατανομή δαπανών ΚΑΠ 2008-2013

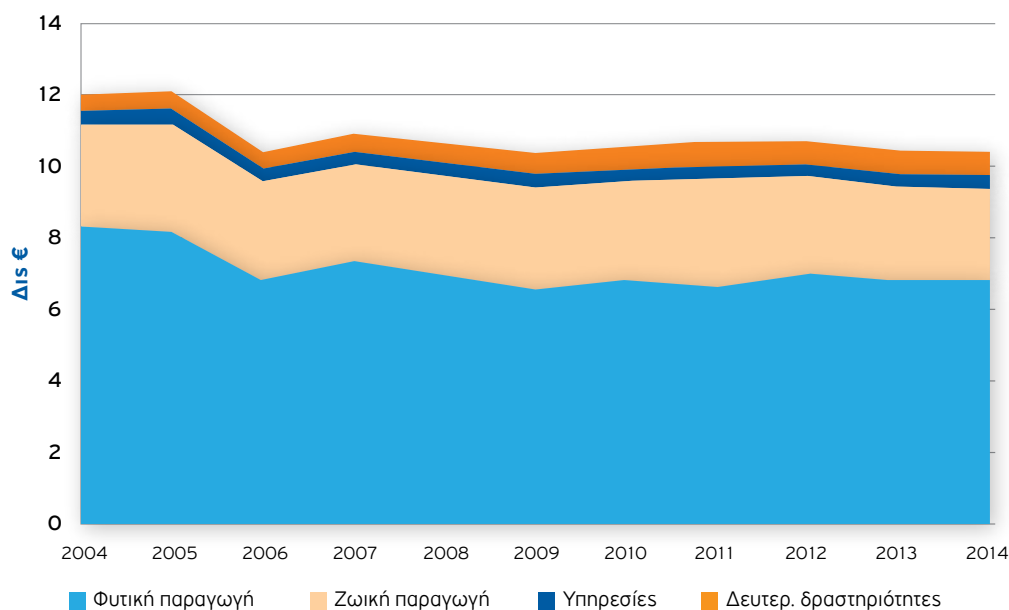
Ενδιαφέρον επίσης αποκτά η κατανομή των άμεσων ενισχύσεων (πληρωμών) στους δικαιούχους, με κλιμάκωσή τους ανάλογα με το εύρος τους, σύμφωνα με την οποία το μεγαλύτερο μέρος των παραγωγών της χώρας αποτελείται από γεωργούς που εισπράττουν ποσά μικρότερα των 5.000 ευρώ. Η κατηγορία αυτή συγκεντρώνει (κατά το 2013) το 81% των γεωργών που εισέπραξαν το 35% της συνολικής αξίας. Από την άλλη πλευρά, ένα πολύ μικρότερο ποσοστό παραγωγών (6,7%) εισπράττει ενισχύσεις μεγαλύτερες των 10.000 ευρώ, απορροφώντας το 38% του συνόλου των άμεσων πληρωμών.

Ακαθάριστη αξία παραγωγής

Σύμφωνα με τα στοιχεία οικονομικών λογαριασμών της Ελληνικής γεωργίας της Eurostat (Πίνακας 1 του Παραρτήματος), η ακαθάριστη αξία παραγωγής του “Γεωργικού κλάδου” εκτιμάται το 2014 στο ύψος των 10,4 δις ευρώ, περιλαμβάνοντας την αξία της φυτικής παραγωγής (6,8 δις €), της ζωικής (2,6 δις €), την αξία των υπηρεσιών (337 εκατ. €) και των δευτερογενών δραστηριοτήτων (682 εκατ. €).

Το μέγεθος αυτό, που αντιπροσωπεύει τις εκροές της Ελληνικής γεωργίας, παραμένει αισθητά μικρότερο εκείνου στις αρχές της δεκαετίας 2005-2014 (12 δις ευρώ το 2005) παρουσιάζοντας κάμψη της τάξεως του 13,8 % περίπου. Ειδικότερα, η αξία της φυτικής παραγωγής μειώθηκε στο διάστημα αυτό κατά 17,5% και της ζωικής παραγωγής κατά 12,4%. Μεγαλύτερη ωστόσο ήταν η μείωση των υπηρεσιών που χρησιμοποιούν οι αγρότες για την παραγωγή τους (-21,4%). Αντίθετα, ιδιαίτερα σημαντική αύξηση παρουσιάζει η μεταβολή της αξίας δευτερογενών δραστηριοτήτων, όπως ο αγροτουρισμός (54,3%). Για συγκριτικούς και μόνο λόγους επισημαίνεται ότι στο ίδιο διάστημα η ακαθάριστη αξία παραγωγής της φυτικής και της ζωικής παραγωγής στην ΕΕ-27 αυξήθηκε σημαντικά (19,5% και 24,1% αντίστοιχα).

Συμμετοχή στην Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής της Γεωργίας (Αξίες σε βασικές τιμές)

Στο διάστημα της τριετίας 2012-2014 η αξία της γεωργικής παραγωγής (σε τρέχουσες τιμές παραγωγού), παρουσιάζει μεταβλητότητα, με μικρή πτώση το 2014, κατά 1% περίπου, έναντι της σημαντικής μείωσής της τόσο κατά το 2013 (-2,7%), όσο και κατά το 2012 (-3,8%). Στο επίπεδο της φυτικής παραγωγής, η κάμψη κατά το 2014 (-1,7%) συνδέεται με τη μείωση της αξίας στα περισσότερα προϊόντα, ιδιαίτερα έντονη στον αραβόσιτο (-23,6%) και αισθητή στα κηπευτικά (-2,9%), παρά τη σημαντική άνοδό της σε ορισμένα είδη, όπως στο ελαιόλαδο (31,4%) και στα φρούτα (5%). Η αξία της ζωικής παραγωγής δεν φαίνεται να παρουσιάζει αισθητή μεταβολή το 2014, έπειτα από τη σημαντική πτώση της το 2013 (-3,5%) και κυρίως το 2012 (-6,43%). Επισημαίνεται όμως η σημαντική μείωσή της στο διάστημα της πενταετίας 2010-2014 (-9%), ιδιαίτερα έντονη στο αιγοπρόβειο κρέας (-16,8%). Στα πουλερικά ωστόσο, στο ίδιο διάστημα, σημειώνεται αισθητή άνοδος (6,7%). Η σχέση πάντως μεταξύ φυτικής και ζωικής παραγωγής ως προς την αξία φαίνεται ότι δεν μεταβλήθηκε, με την αναλογία να διατηρείται κατά το 2014 (71/29), σχεδόν παρόμοια με εκείνη του 2013.

Μεταξύ των παραγόμενων προϊόντων, το προβάδισμα στην κατανομή της μέσης αξίας κατά την πενταετία 2009-2013 (σε σταθερές τιμές παραγωγού), κατέχουν τα φρούτα και τα κηπευτικά, με ποσοστά 16,6% και 18% αντίστοιχα. Ακολουθούν το γάλα (11,2%), οι βιομηχανικές καλλιέργειες (10,2%) το ελαιόλαδο (9,3%), το αιγοπρόβειο κρέας (8,3%), τα σιτηρά (7,5%) κ.α.

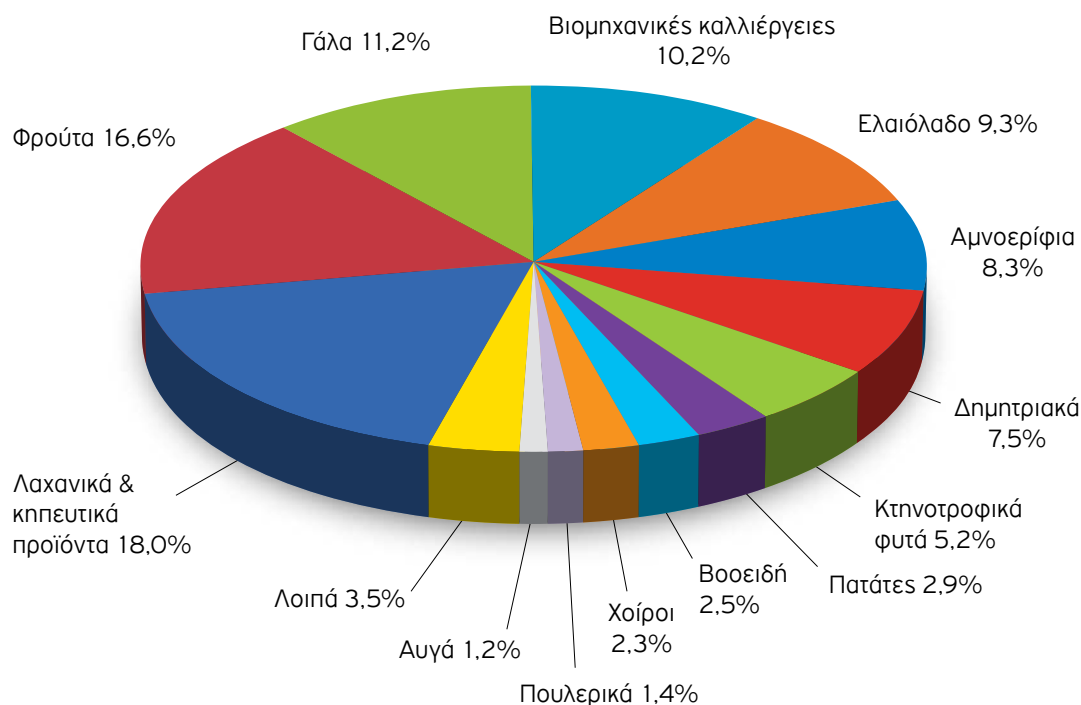
Εξέλιξη αξίας γεωργικής παραγωγής 2012-2014

Κατηγορίες/Προϊόντα:	2013	2014	2014ε		
	Εκατομμύρια €		Εκατομ μύρια €	% του συνόλου	% της ΕΕ-28
Δημητριακά:	1 021,8	967,5	814,0	8,9	1,7
Σίτος και όλυρα	391,6	378,0	340,2	3,7	1,4
Σίκαλη και σμιγός (σμιγάδι)	4,6	3,9	3,2	0,0	0,2
Κριθή	73,4	74,4	68,8	0,7	0,8
Βρώμη και μείγματα θερινών δημητριακών	21,9	21,7	20,1	0,2	1,4
Κόκκοι Αραβοσίτου	471,1	423,1	323,4	3,5	3,0
Όρυζα	59,2	66,5	58,4	0,6	7,6
Άλλες Κατηγορίες/Προϊόντα	-	-	-	-	0,0
Βιομηχανικές καλλιέργειες:	582,8	710,5	619,2	6,8	3,6
Ελαιούχοι σπόροι και καρποί	61,9	73,6	64,9	0,7	0,6
Πρωτεϊνικές Καλλιέργειες	10,3	10,9	10,5	0,1	1,2
Ακατέργαστος Καπνός	92,0	107,9	95,1	1,0	18,8
Σακχαρότευτλα	24,4	19,8	25,8	0,3	0,7
Άλλες βιομηχανικές καλλιέργειες	394,3	498,3	422,9	4,6	28,9
Κτηνοτροφικά φυτά	468,0	470,7	486,7	5,3	1,8
Λαχανικά και άλλα κηπευτικά προϊόντα	1 812,0	1 805,1	1 751,3	19,1	3,6
Γεώμπλα	272,0	370,8	267,4	2,9	2,7
Οπώρες	1 774,7	1 664,0	1 749,3	19,1	7,9
Οίνος	24,3	22,9	19,8	0,2	0,1
Ελαιόλαδο	848,5	614,6	807,6	8,8	17,2
Άλλες καλλιέργειες	29,9	24,5	24,6	0,3	0,8
Φυτική Παραγωγή	6 834,0	6 650,5	6 539,7	71,3	3,3
Κτηνοτροφία:	1 430,7	1 340,8	1 320,1	14,4	1,4
Βοοειδή	234,1	233,4	228,0	2,5	0,7
Χοίροι	268,9	266,2	252,8	2,9	0,7
Ιπποειδή	2,4	2,6	3,1	0,0	0,3
Αμνοερίφια	724,9	661,8	654,8	7,1	12,7
Πουλερικά	176,0	159,1	162,3	1,8	0,7
Άλλες ζωικές παραγωγές	24,4	17,6	19,1	0,2	0,3
Ζωικά Προϊόντα:	1 227,9	1 273,4	1 310,4	14,3	1,8
Γάλα	1 052,6	1 061,4	1 106,0	12,1	1,8
Αυγά	90,9	77,0	70,3	0,8	0,8
Άλλα Ζωικά Προϊόντα	134,4	135,0	134,0	1,5	5,1
Ζωική Παραγωγή	2 708,7	2 614,2	2 630,4	28,7	1,6
Παραγωγή Γεωργικών Αγαθών	9 520,6	9 264,7	9 170,1	100,0	2,5

Πηγή: Eurostat, Οικονομικοί Λογαριασμοί Γεωργίας (αξίες σε τρέχουσες τιμές παραγωγού), Δεκέμβριος 2014 (ε: Εκτίμηση).

Ποσοστιαία κατανομή αξίας γεωργικών προϊόντων

(Μέσος όρος 2009-2013)

Πηγή: Eurostat, Οικονομικοί Λογαριασμοί για τη Γεωργία (αξίες σε σταθερές τιμές παραγωγού), Δεκέμβριος 2014.

Ενδιάμεση Ανάλυση

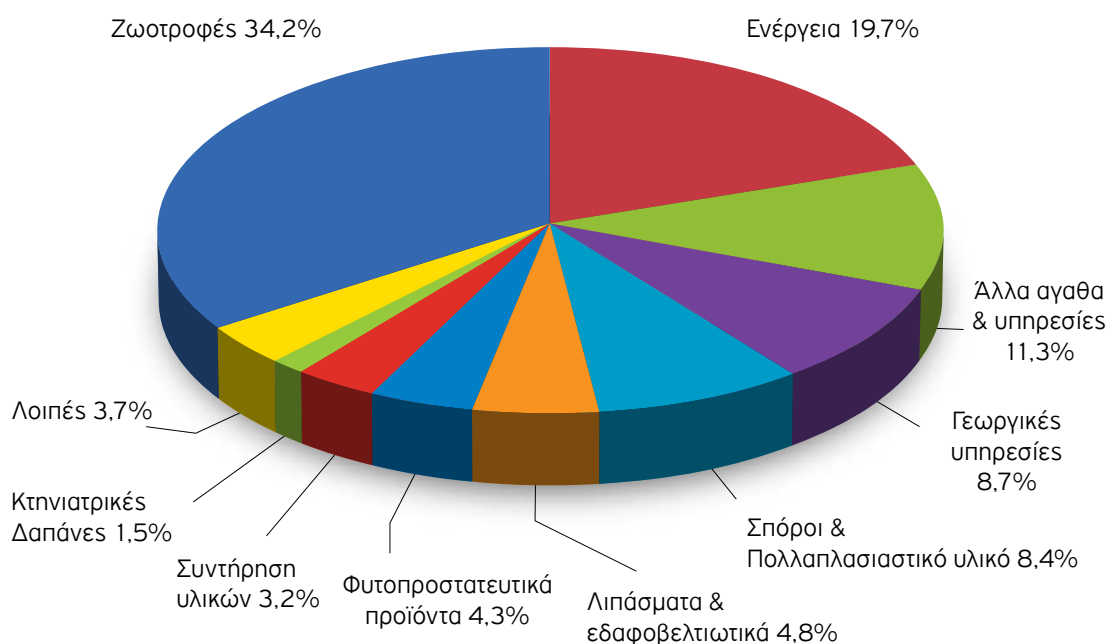
Η ενδιάμεση ανάλυση, που αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος του κόστους των εισροών στη γεωργική παραγωγή εκτιμάται το 2014 στο ύψος των 5,1 δις ευρώ, αποτελούμενη κυρίως από τη δαπάνη για ζωοτροφές, που ανέρχεται σε 1,7 δις ευρώ καλύπτοντας τη μεγαλύτερη αναλογία (34% περίπου), από τη δαπάνη για ενέργεια και λιπαντικά (1,2 δις ευρώ, ποσοστό 24%), από το κόστος των υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται στη γεωργική παραγωγή (6,6%), τη δαπάνη για την προμήθεια σπόρων και πολλαπλασιαστικού υλικού (5,6%), λιπασμάτων και εδαφοβελτιωτικών (5,2%), φυτοπροστατευτικών προϊόντων (4%) και από άλλες επιμέρους εισροές.

Η συνολική αυτή δαπάνη αυξήθηκε αισθητά σε σχέση με εκείνη στις αρχές της δεκαετίας 2005-2014 (4,5 δις ευρώ το 2005), παρουσιάζοντας άνοδο της τάξεως του 13,4% περίπου. Σημειώνεται ότι η μεταβολή του κόστους αυτού παρουσίασε αυξημένο ρυθμό ανόδου κατά τη διάρκεια της ύφεσης στην οικονομία. Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά την περίοδο 2009-2013 η άνοδος του κόστους των εισροών στην γεωργική παραγωγή (ενδιάμεση ανάλυση) πλησίασε, σε απόλυτο μέγεθος, το επίπεδο των 500 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση της τάξεως του 10,5% και πλέον.

Στη διετία 2013-2014 φαίνεται να περιορίζονται αισθητά οι δαπάνες των παραγωγών, με αποτέλεσμα τη μείωση του κόστους παραγωγής κατά 2,8% το 2014, σε συνέχεια εκείνης του 2013 (-1,6%). Μεταξύ

των επιμέρους κατηγοριών εισροών ως δυσμενής χαρακτηρίζεται η μεταβολή που αναφέρεται στο κόστος των ζωοτροφών, των οποίων η δαπάνη αυξήθηκε κατά 11,4% περίπου στην πενταετία 2009-2013, ανερχόμενη το 2013 στο ύψος των 1,8 δις ευρώ. Πρόκειται για διαφορά που αντιστοιχεί σε επιβάρυνση της τάξεως των 190 εκατ. ευρώ περίπου. Η δαπάνη αυτή, μετά τη σημαντική αύξησή της κατά το 2013 (6,7%) φαίνεται να περιορίζεται αισθητά το 2014 (-5,6%). Μεγαλύτερη ωστόσο ήταν η μεταβολή στο κόστος της ενέργειας, που αυξήθηκε στην πενταετία 2009-2013 κατά 44,2%, υπερβαίνοντας το 2014 το επίπεδο του 1,2 δις ευρώ, παρά τη σημαντική πτώση της τόσο κατά το 2013 (-11,3%) όσο και κατά το 2014 (-3,6%). Όπως φαίνεται και στο σχετικό διάγραμμα, κατά μέσο όρο (2009-2013) οι δύο αυτές συνιστώσες εισροών καλύπτουν αθροιστικά το 54% του συνολικής ενδιάμεσης ανάλωσης στη γεωργική παραγωγή.

Ποσοστιαία κατανομή εισροών γεωργικής παραγωγής (Μέσος όρος 2009-2013)

Πηγή: Eurostat, Οικονομικοί Λογαριασμοί Γεωργίας (αξίες σε σταθερές βασικές τιμές). Δεκέμβριος 2014.

Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία

Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία, που αποτιμά την προσφορά της γεωργικής δραστηριότητας, εκτιμάται το 2014 στο ύψος των 5,3 δις ευρώ, παρουσιάζοντας άνοδο της τάξεως του 2,1% σε σύγκριση με τη σημαντική μείωσή της κατά το προηγούμενο έτος (-3,6%). Η θετική αυτή μεταβολή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα που ακολουθεί, οφείλεται στον περιορισμό της ενδιάμεσης ανάλωσης (-2,8%) μια και η αξία των εκροών δεν φαίνεται να μεταβάλλεται αισθητά.

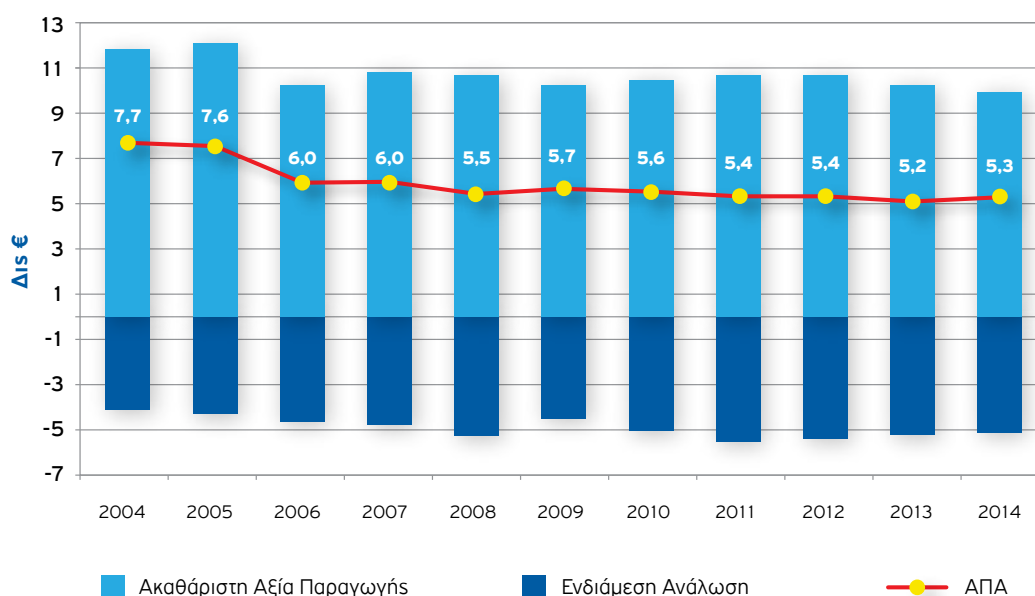
Εξέλιξη ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας στη γεωργία

Αξίες σε τρέχουσες, βασικές τιμές	2012	2013	2014ε	2013/2012	2014ε/2013
	Εκατομμύρια Ευρώ			% μεταβολή	
Εκροές "Γεωργικού κλάδου":	10 734,6	10 457,3	10 424,1	-2,6	-0,3
Φυτική Παραγωγή	7 017,5	6 833,5	6 795,2	-2,6	-0,6
Κτηνοτροφική Παραγωγή	2 709,1	2 614,7	2 609,9	-3,5	-0,2
Γεωργικές Υπηρεσίες	354,9	354,0	336,9	-0,3	-4,8
Δευτερογενείς δραστηριότητες	653,1	655,1	682,1	0,3	4,1
(-) Ενδίαμεση ανάλωση	5 326,2	5 242,3	5 097,2	-1,6	-2,8
(=) Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία σε βασικές τιμές	5 408,4	5 215,0	5 326,9	-3,6	2,1

Πηγή: Eurostat, Οικονομικοί Λογαριασμοί για την Γεωργία (αξίες σε τρέχουσες, βασικές τιμές). Επικαιροποίηση: Μάιος 2015. ε: Εκτίμηση

Τονίζεται πάντως η συνεχής υποχώρηση της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας της Ελληνικής γεωργίας στη διάρκεια της δεκαετίας 2005-2014. Στο διάστημα αυτό η ΑΠΑ της γεωργίας μειώθηκε κατά 30% περίπου, από 7,6 δις ευρώ το 2005 σε 5,3 δις ευρώ το 2014, όπως φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί. Στο ίδιο διάστημα ωστόσο ο μέσος όρος της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας στη γεωργία της ΕΕ-27 αυξήθηκε κατά 8% περίπου (Πίνακας 2 του Παραρτήματος) εξέλιξη που επιβεβαιώνει την τροχιά απόκλισης της Ελληνικής γεωργίας από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Εξέλιξη Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) στη Γεωργία (Αξίες σε βασικές τιμές)

Γεωργικό εισόδημα

Στο διάστημα της τριετίας 2012-2014 ο σχηματισμός ακαθάριστου παγίου κεφαλαίου, που αποδίδει το μέγεθος των επενδύσεων στη Ελληνική γεωργία, παρουσιάζει κάμψη, ιδιαίτερα έντονη κατά το 2012 (-8,2%) και κατά το 2013 (-6,3%). Το 2014 η αξία του παγίου κεφαλαίου εκτιμάται στο ύψος των 1,37 δις ευρώ, μέγεθος που αποτελεί το 26% της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας. Το ποσοστό αυτό, που εκφράζει το δείκτη των επενδύσεων στην γεωργία, κινήθηκε με πτωτικό ρυθμό κατά την περίοδο της ύφεσης στην οικονομία (από 29% το 2009 σε 26% το 2014) ενώ παραμένει ιδιαίτερα χαμηλό σε σύγκριση με το μέσο όρο στην ΕΕ-27 (38,2% το 2014), αλλά και με εκείνο άλλων χωρών που δοκιμάστηκαν από την ύφεση, όπως η Πορτογαλία, όπου το αντίστοιχο ποσοστό υπερβαίνει το 34%.

Εξέλιξη γεωργικού εισοδήματος

Αξίες σε τρέχουσες, βασικές τιμές	2012	2013	2014ε	2013/2012	2014ε/2013
	Εκατομμύρια Ευρώ			% μεταβολή	
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία σε βασικές τιμές	5 408,4	5 215,0	5 326,9	-3,6	2,1
(-) Ανάλωση παγίου κεφαλαίου	1 482,9	1 389,6	1 371,9	-6,3	-1,3
(-) Φόροι παραγωγής	318,9	441,9	418,9	38,5	-5,2
(+) Επιδότησεις	2 651,2	2 744,1	2 637,2	3,5	-3,9
(=) Εισόδημα συντελεστών παραγωγής	6 257,8	6 127,6	6 173,2	-2,1	0,7

Πηγή: Eurostat, Οικονομικοί Λογαριασμοί για την Γεωργία (αξίες σε τρέχουσες, βασικές τιμές). Επικαιροποίηση : Μάιος 2015. ε: Εκτίμηση

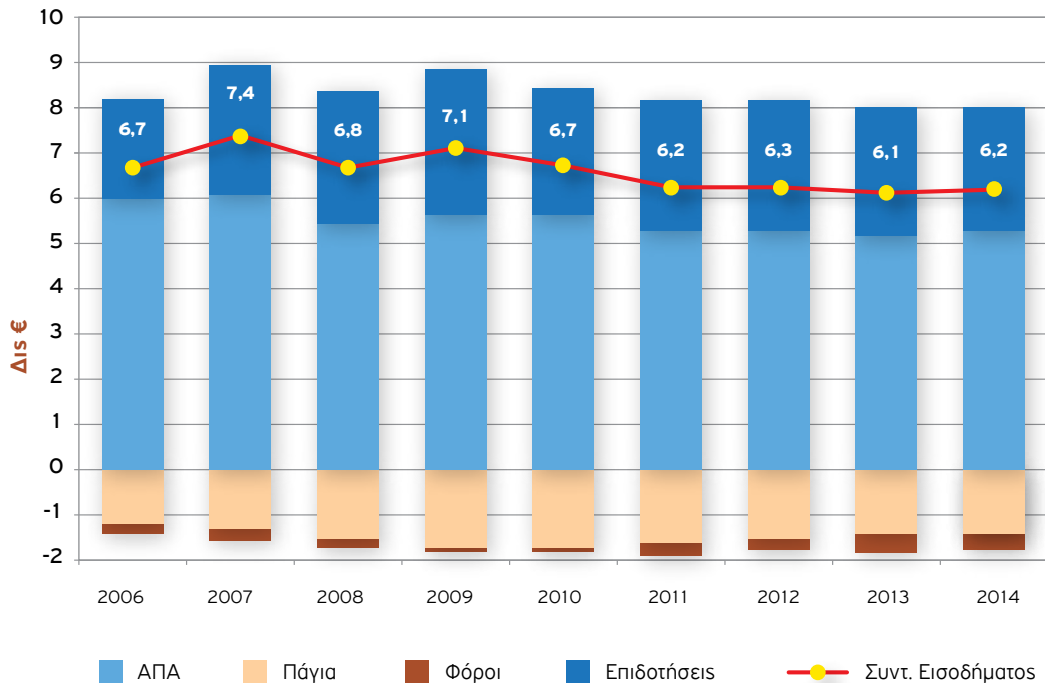
Το ύψος των φόρων στη γεωργική παραγωγή εκτιμάται το 2014 σε 419 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση της τάξεως του 5,2% περίπου, μετά την ιδιαίτερα έντονη αύξηση κατά το 2013 (38,5%). Επισημαίνεται ότι στο διάστημα της δεκαετίας 2005-2014 οι φόροι στη γεωργική παραγωγή αυξήθηκαν κατά 59% περίπου, ενώ εντονότερος ήταν ο ρυθμός ανόδου κατά την περίοδο της ύφεσης στην οικονομία. Στην πενταετία αυτή (2009-2013) οι φόροι στην παραγωγή από 141,7 εκατ. ευρώ ανήλθαν σε 441,9 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση της τάξεως του 211% και πλέον. Αντίθετα, στην ΕΕ-27 οι φόροι στη γεωργική παραγωγή καταγράφουν, κατά μέσο όρο, πτωτική πορεία στο διάστημα της δεκαετίας 2005-2014 (- 9,5%).

Σε σύγκριση με άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, επισημαίνεται ότι η αναλογία των φόρων στη γεωργική παραγωγή της χώρας στο διάστημα της τριετίας 2012-2014 αποτελεί το 7,5% της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας της γεωργίας, ποσοστό πολλαπλάσια υψηλότερο εκείνου γειτονικών χωρών όπως η Βουλγαρία και η Ρουμανία (0,1% και 0,3% αντίστοιχα) και υπερδιπλάσιο του αντίστοιχου μέσου όρου στην ΕΕ-27 (3%).

Οι προηγούμενες εξελίξεις και κυρίως η σημαντική άνοδος του κόστους παραγωγής και των φόρων είχαν ως συνέπεια το γεωργικό εισόδημα (εισόδημα συντελεστών παραγωγής) να περιοριστεί το 2013, σε βασικές τιμές, στο ύψος των 6,12 δις ευρώ μαζί με τις επιδοτήσεις (2,7 δις ευρώ), παρουσιάζοντας μικρότερη κάμψη το 2014 (-0,2%), μετά την αισθητή μείωση του 2013 (-2,1%). Σωρευτικά, στο διάστημα της πενταετίας 2009-2013 το αγροτικό εισόδημα μειώθηκε κατά 13 ποσοστιαίες μονάδες, πτώση η οποία σε απόλυτο μέγεθος αντιστοιχεί σε απώλεια της τάξεως των 922 εκατ. ευρώ περίπου.

Εξέλιξη Συντελεστή Εισοδήματος στη Γεωργία

(Εισόδημα Συντελεστών Παραγωγής, αξίες σε τρέχουσες, βασικές τιμές)

Παρά τις σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, το γεωργικό εισόδημα (ως μέσος όρος του εισοδήματος συντελεστών παραγωγής) μειώθηκε το 2014 στην ΕΕ-27 κατά 2,4% έπειτα από την άνοδό του το 2013 (3%). Σημειώνεται ωστόσο η σημαντική αύξηση του γεωργικού εισοδήματος στην ΕΕ-27 κατά τη δεκαετία 2005-2014, ανερχόμενη σε 17% περίπου, σε αντίθεση με τη σημαντική πτώση του στην Ελλάδα (-14%).

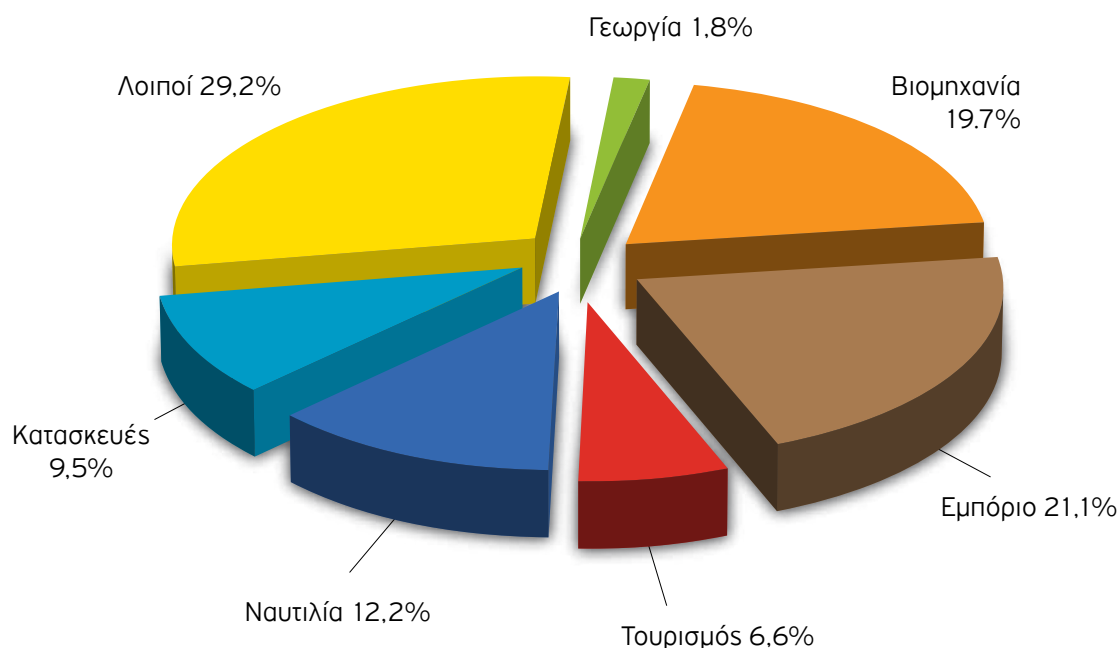
Χρηματοδότηση γεωργικών επιχειρήσεων

Όπως προκύπτει από δημοσιευμένα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος⁴ από την ανάλυση της τραπεζικής χρηματοδότησης των επιχειρήσεων κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, οι επιχειρήσεις του γεωργικού κλάδου απορροφούν το 1,5 % του συνόλου των δανείων. Πραγματικά, το Δεκέμβριο του 2014, το υπόλοιπο των δανείων που προορίζονται για τις γεωργικές επιχειρήσεις ανέρχεται μόλις σε 1,520 δις €, έναντι των 20,89 δις € της βιομηχανίας (20,6%), των 19,428 δις € του εμπορίου (19,2%) των 13,511 δις € της ναυτιλίας (13,3%), των 10,588 δις € των κατασκευών (10,4%) και των 7,733 δις € του τουρισμού (7,6 %).

Στο διάστημα εξάλλου της περιόδου 2009-2014 ο μέσος όρος που αναλογεί στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων της Ελληνικής γεωργίας παραμένει, σε σύγκριση με άλλους κλάδους της οικονομίας, εξαιρετικά χαμηλός (1,8%) όπως φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

⁴ Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, Τεύχος 163, Ιούλιος-Αύγουστος 2015.

Κατανομή χρηματοδότησης επιχειρήσεων κατά κλάδο δραστηριότητας (Ποσοστιαία αναλογία μέσου όρου 2009 - 2014)

Τονίζεται ότι από το 2009, από την έναρξη της ύφεσης στην οικονομία μέχρι και πρόσφατα, ο ρυθμός επιβράδυνσης της τραπεζικής χρηματοδότησης προς τις γεωργικές επιχειρήσεις, με βάση τη μεταβολή του υπολοίπου των δανείων σε ετήσια βάση (Δεκ. 2009-Δεκ. 2014) καταγράφει πτώση της τάξεως του 62%. Σημειώνεται ότι στους άλλους κλάδους της οικονομίας η ροή τραπεζικής χρηματοδότησης στο ίδιο χρονικό διάστημα ήταν σαφώς ευνοϊκότερη, με αύξησή της προς τη ναυτιλία (34,7%) και τον τουρισμό (5%), ενώ η μείωση που καταγράφεται στη βιομηχανία (-8,3%), στις κατασκευές (-7,5%) και στο εμπόριο ήταν σαφώς μικρότερη εκείνης προς τις επιχειρήσεις του αγροτικού τομέα.

Γεωργικές συναλλαγές

Το μεγαλύτερο μέρος των εξαγόμενων γεωργικών προϊόντων κατά το 2013 (4,9 δις ευρώ) αφορά σε τελικά προϊόντα (66%) που κυρίως προορίζονται προς τις χώρες της ΕΕ-27 (68% περίπου). Οι εισαγωγές (6 δις ευρώ) κατά ποσοστό 80% προέρχονται από χώρες της ΕΕ-27 και κυρίως αφορούν σε τελικά προϊόντα. Στα προϊόντα αυτά εξάλλου οφείλεται το μεγαλύτερο μέρος του ελλείμματος στο εμπορικό ισοζύγιο γεωργικών προϊόντων (-1,154 δις ευρώ) όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Συναλλαγές γεωργικών προϊόντων Ελλάδος το 2013

Κατηγορία	Συνολική αξία συναλλαγών	Συναλλαγές με χώρες ΕΕ		Συναλλαγές με χώρες εκτός ΕΕ	
	Εκατομμύρια €	Εκατομμύρια €	% μεταβολής 2013/2012	% του συνόλου	Μεταβολή % 2013/2012
Εξαγωγές					
Βασικά προϊόντα	711,6	262,3	-19,1%	449,4	-20,0%
Ενδιάμεσα προϊόντα	929,8	716,2	27,3%	213,6	5,7%
Τελικά προϊόντα	3 215,1	2 200,4	8,7 %	1 014,7	0,0%
Άλλα προϊόντα	41,2	36,9	-6,4%	4,3	-9,6%
Σύνολο γεωργικών προϊόντων	4 897,7	3 215,7	9,0%	1 682,0	-5,7%
ωσ % του συνόλου των εξαγωγών	17,8%	25,1%	-	11,4%	-
Εισαγωγές					
Βασικά προϊόντα	634,6	380,4	9,3%	254,2	-4,0%
Ενδιάμεσα προϊόντα	1 300,8	808,4	-4,0%	492,4	15,9%
Τελικά προϊόντα	4 062,3	3 612,6	2,0%	449,7	1,3%
Άλλα προϊόντα	54,1	50,5	-19,1%	3,7	62,3%
Σύνολο γεωργικών προϊόντων	6 051,8	4 851,9	1,2%	1 200,0	5,7%
ωσ % του συνόλου των εισαγωγών	12,9%	21,9%	-	4,9%	-
Ισοζύγιο					
Βασικά προϊόντα	77,1	-118,1	-	195,2	-
Ενδιάμεσα προϊόντα	-371,0	-92,3	-	-278,7	-
Τελικά προϊόντα	-847,3	-1 412,2	-	564,9	-
Άλλα προϊόντα	-13,0	-13,6	-	0,6	-
Σύνολο γεωργικών προϊόντων	-1 154,1	-1 636,2	-	482,0	-

Σημείωση: Ως «άλλα προϊόντα» ορίζονται τα προϊόντα τα οποία δεν αποτελούν άμεσο προϊόν γεωργικής δραστηριότητας, π.χ. νερό, σκευάσματα αρωμάτων κ.α.

Πηγή: Γενική Διεύθυνση για την Ανάπτυξη της Γεωργίας και της Υπαίθρου - AGRI, βάσει στοιχείων COMEXT, επικαιροποίηση Ιανουάριος 2015

Νεότερες εκτιμήσεις⁵ προσδιορίζουν το επίπεδο των εξαγωγών γεωργικών προϊόντων κατά το 2014 (περιλαμβανομένων των τροφίμων, των ποτών του καπνού και των ελαίων) στο ύψος των 4,6 δις ευρώ, μειωμένων κατά 3,8% σε σχέση με το προηγούμενο έτος (4,77 δις ευρώ). Η μείωση αυτή προέρχεται από την πτώση της αξίας εξαγωγών ελαιόλαδου, συνδεδεμένη κυρίως με την ποσοτική κάμψη της παραγωγής του προϊόντος, μια και στα άλλα τρόφιμα οι εξαγωγές σημειώνουν αύξηση. Από την άλλη πλευρά η αξία των εισαγωγών παρουσιάζει κάμψη (-1,3%) ανερχόμενη σε 5,763 δις € το 2014.

Οι εξελίξεις αυτές αναμένεται να διαμορφώσουν το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου γεωργικών προϊόντων κατά το 2014 στο ύψος του 1,173 δις ευρώ, επίπεδο υψηλότερο σε σχέση με εκείνο του προηγούμενου έτους. Με βάση ωστόσο ορισμένες αρχικές εκτιμήσεις η τάση μεγέθυνσης του ελλείμματος αυτού αναμένεται να περιοριστεί κατά το 2015 εξαιτίας της ήδη σημαντικής ανόδου των εξαγωγών στο ελαιόλαδο και δευτερευόντως στα ποτά και τον καπνό, σε συνδυασμό και με την ήδη σημαντική μείωση των εισαγωγών.

⁵ Ανακοινώσεις του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων, 10.3.2015 και 7.4.2015.

Η συνεισφορά εξάλλου των αγροτικών προϊόντων στις εξαγωγές της χώρας κρίνεται και από την υψηλή θέση που καταλαμβάνουν, κατά το 2014, στην κατάταξη μεταξύ όλων των εξαγόμενων αγαθών (πλην των πετρελαιοειδών), όπως τα αλιεύματα (5η θέση, με αξία εξαγωγών ύψους 418 εκατ. €), οι ελιές (6η θέση, με αξία 346 εκατ. €), τα τυροκομικά προϊόντα (7η θέση, αξίας 324 εκατ. €), το βαμβάκι (9η θέση, με αξία 309 εκατ. €), ορισμένα φρούτα (βερίκοκα, κεράσια και ροδάκινα, στην 11η θέση, με αξία 275 εκατ. €), το παρθένο ελαιόλαδο (12η θέση, αξίας 237 εκατ.), κ.ά.

Διάρθρωση γεωργικών εκμεταλλεύσεων

Σημαντική μείωση παρουσιάζει το πλήθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων κατά το 2010 σε σχέση με εκείνο του 2003. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του σχετικού πίνακα το 2010 καταγράφονται 723.060 εκμεταλλεύσεις, έναντι των 824.470 του 2003. Πρόκειται για μείωση της τάξεως του 12% και πλέον. Σημειώνεται ότι μόνο το 23% των κατόχων γεωργικής εκμετάλλευσης είναι ηλικίας μικρότερης των 44 ετών, ενώ το 33% είναι ηλικίας μεγαλύτερης των 64 ετών. Τα δύο αυτά μεγέθη αυτά δεν απέχουν σημαντικά του μέσου όρου στην ΕΕ-28 (24,1% και 29,7% αντίστοιχα).

Παρά την εξέλιξη αυτή, δεν φαίνεται να παρουσιάζει σημαντική μεταβολή η διάρθρωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ως προς την έκτασή τους, εκτιμώντας ότι το 77% περίπου αφορά σε μικρές εκμεταλλεύσεις, μέχρι 50 στρέμματα, ποσοστό που δεν διαφοροποιείται αισθητά σε σχέση με εκείνο του 2003 (69,3%). Από οικονομική άποψη, σημειώνεται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων συγκεντρώνεται σε μονάδες μικρού οικονομικού μεγέθους, μια και το 72% αντιστοιχεί σε εκμεταλλεύσεις με οικονομικό μέγεθος μικρότερο των 8.000 ευρώ, ποσοστό σχεδόν παρόμοιο με εκείνο στην ΕΕ-28 (73%).

Διάρθρωση γεωργικών εκμεταλλεύσεων Ελλάδος

Εκμεταλλεύσεις		2003		2010	
		Σύνολο	%	Σύνολο	%
Ανά ΧΓΕ (σε εκτάρια, 1ha = 10 στρ.)	< 2	397 530	48,2	373 350	51,6
	2-5	229 850	27,9	183 820	25,4
	5-10	109 670	13,3	87 770	12,1
	10-20	53 510	6,5	45 580	6,3
	20-30	15 950	1,9	14 670	2,0
	30-50	11 460	1,4	10 850	1,5
	50-100	4 980	0,6	5 480	0,8
	> 100	1 520	0,2	1 540	0,2
Ανά Οικονομικό Μέγεθος	0			5 320	0,7
	< 2 000 €			235 680	32,6
	< 4 000 €			140 840	19,5
	< 8 000 €			134 970	18,7
	< 15 000 €			95 590	13,2
	< 25 000 €			53 340	7,4
	< 50 000 €			39 280	5,4
	< 100 000 €			13 500	1,9
	< 250 000 €			3 760	0,5
	< 500 000 €			540	0,1
	=/> 500 000 €			240	0,0
Ανά ΜΕΖ	0	420 080	51,0	454 840	62,9
	0-5	317 560	38,5	197 460	27,3
	5-10	26 500	3,2	18 270	2,5
	10-15	15 550	1,9	11 560	1,6
	15-20	10 080	1,2	8 550	1,2
	20-50	25 710	3,1	23 310	3,3
	50-100	6 700	0,8	6 670	0,9
	100-500	2 100	0,3	2 210	0,3
	> 500	180	0,0	180	0,0
Ανά ηλικιακή κατηγορία του κατόχου	< 35 έτος	60 210	7,3	50 180	6,9
	35-44 έτος	128 350	15,6	112 710	15,6
	45-54 έτος	167 090	20,3	163 060	22,6
	55-64 έτος	180 730	21,9	156 230	21,6
	> 64 έτος	288 080	34,9	240 890	33,3
Σύνολο	824 470	100,0	723 060	100,0	
ΧΓΕ σε 1 000 εκτάρια	3 968		5 178		
ΧΓΕ ανά εκμετάλλευση, σε εκτάρια	4,8		7,2		

Πηγή: Eurostat, Μελέτη Διάρθρωσης Εκμεταλλεύσεων 2003 και Αγροτική Απογραφή 2010. Επικαιροποίηση: Οκτώβριος 2013.

(*) ΧΓΕ = Χρησιμοποιούμενη Γεωργική Έκταση.

Οικονομικό Μέγεθος: Για κάθε δραστηριότητα μιας εκμετάλλευσης υπολογίζεται κατ'εκτίμηση ένα σταθερό περιθώριο μεικτού κέρδους (ΣΠΜΚ) βάσει της περιοχής (ή το πλήθος ζώων) και έναν περιφερειακό συντελεστή. Το σύνολο όλων των μεικτών κερδών, για το σύνολο των δραστηριοτήτων μιας εκμετάλλευσης αποτελεί το οικονομικό της μέγεθος, το οποίο εκφράζεται σε ευρώ.

ΜΕΖ= Μονάδες εκτροφόμενων ζώων. Μια ΜΕΖ αντιστοιχεί σε μια γαλακτοφόρο αγελάδα. Το πλήθος των ζώων μετατρέπεται σε ΜΕΖ χρησιμοποιώντας ένα σύνολο δεικτών οι οποίοι αντανακλούν τις διατροφικές ανάγκες των διαφόρων ειδών που εκτρέφονται.

Διάρθρωση εργατικού δυναμικού

Διατηρείται όπως φαίνεται ισχυρός ο οικογενειακός χαρακτήρας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, μια και από το σύνολο του εργατικού δυναμικού (1.212.730 άτομα) ένα συντριπτικό ποσοστό (98%) αφορά σε οικογενειακές εκμεταλλεύσεις. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα που ακολουθεί στις μικρότερες εκμεταλλεύσεις (κάτω των 20 στρεμμάτων) απασχολούνται γυναίκες κατά ποσοστό 42%, ενώ στις μεγαλύτερες το ποσοστό αυτό είναι κάπως μικρότερο (39%). Από πλευράς όγκου εργασίας (Ετήσιες Μονάδες Εργασίας) σημαντικά υψηλότερο ποσοστό (71,5%) συγκεντρώνουν οι μεγαλύτερες εκμεταλλεύσεις (άνω των 20 στρεμμάτων).

Διάρθρωση εργατικού δυναμικού γεωργικών εκμεταλλεύσεων

Εκμεταλλεύσεις μεγέθους μικρότερου των 2 εκταρίων - 2010			
Οικογενειακό εργατικό δυναμικό		Μη οικογενειακό εργατικό δυναμικό	
άτομα:	574 290		
Εκ των οποίων, % γυναικών:	41,7		
ΕΜΕ:	106 540	ΕΜΕ:	16 010
Κάτοχοι	Άλλα μέλη της οικογενείας	Τακτικά απασχολούμενο μη οικογενειακό εργατικό δυναμικό	Έκτακτο (εποχιακό ή μη) εργατικό δυναμικό
άτομα: 373 090	άτομα: 201 200	άτομα: 5 610	
Εκ των οποίων, % γυναικών: 36,2	Εκ των οποίων, % γυναικών: 51,8	Εκ των οποίων, % γυναικών: 12,5	
ΕΜΕ: 72 810	ΕΜΕ: 33 730	ΕΜΕ: 3 870	ΕΜΕ: 12 140

Εκμεταλλεύσεις μεγέθους μεγαλύτερου των 2 εκταρίων - 2010			
Οικογενειακό εργατικό δυναμικό		Μη οικογενειακό εργατικό δυναμικό	
άτομα:	612 220		
Εκ των οποίων, % γυναικών:	38,8		
ΕΜΕ:	247 880	ΕΜΕ:	59 080
Κάτοχοι	Άλλα μέλη της οικογενείας	Τακτικά απασχολούμενο μη οικογενειακό εργατικό δυναμικό	Έκτακτο (εποχιακό ή μη) εργατικό δυναμικό
άτομα: 349 310	άτομα: 262 910	άτομα: 20 610	
Εκ των οποίων, % γυναικών: 29,4	Εκ των οποίων, % γυναικών: 51,4	Εκ των οποίων, % γυναικών: 11,7	
ΕΜΕ: 159 630	ΕΜΕ: 88 250	ΕΜΕ: 14 450	ΕΜΕ: 44 630

Σύνολο εργατικού δυναμικού εκμεταλλεύσεων (άτομα) 1 212 730

Σύνολο εργατικού δυναμικού εκμεταλλεύσεων (ΕΜΕ) 429 510

Πηγή: Eurostat, Μελέτη Διαρθρώσεως Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων και Αγροτικής Απογραφής, επικαιροποίηση: Οκτώβριος 2013.

* ΕΜΕ = Ετήσια Μονάδα Εργασίας. Η ΕΜΕ ορίζεται ως ο όγκος εργασίας τον οποίο καταβάλλει ετησίως ένας εργαζόμενος πλήρους απασχόλησης.

Σημειώνεται ωστόσο η σημαντική μείωση του εργατικού δυναμικού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε σχέση με προηγούμενη καταγραφή (1.508.190 άτομα κατά το 2007). Πρόκειται για μια πτώση της τάξεως του 20% περίπου, η οποία επιδρά αρνητικά στην απασχόληση, αλλά και στην ανάπτυξη των περιοχών της υπαίθρου.

Πίνακας 1: Εξέλιξη οικονομικών λογαριασμών γεωργίας της Ελλάδος

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2014/2005
	Αξίες σε εκατ. ευρώ (τρέχουσες, βασικές τιμές)											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	Μεταβολή (%)
Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής Γεωργίας	12000	12088	10430	10910	10747	10395	10578	10710	10735	10458	10424	-13,8
Φυτική παραγωγή	8364	8236	6799	7419	6990	6570	6802	6723	7018	6834	6795	-17,5
Ζωική παραγωγή	2827	2980	2789	2656	2806	2870	2770	2895	2709	2615	2610	-12,4
Υπηρεσίες	375	430	376	373	434	401	370	358	355	354	337	-21,6
Δευτερογενείς δραστηριότητες	434	442	466	462	517	554	636	734	653	655	682	54,3
Δείκτης εκροών (2005=100)	99,3	100,0	86,3	90,3	88,9	86,0	87,5	88,6	88,8	86,5	86,2	
(-) Ενδιάμεση Ανάλωση	4256	4495	4464	4861	5277	4744	4973	5352	5326	5242	5097	13,4
Δείκτης εισροών (2005=100)	94,7	100,0	99,3	108,1	117,4	105,5	110,6	119,1	118,5	116,6	113,4	
(=) Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (βασικές τιμές)	7744	7593	5966	6049	5470	5651	5605	5358	5409	5216	5327	-29,8
Δείκτης ΑΠΑ (2005=100)	102,0	100,0	78,6	79,7	72,0	74,4	73,8	70,6	71,2	68,7	70,2	
(-) Ανάλωση Παγίου Κεφαλαίου	1153	1239	1305	1371	1482	1640	1635	1617	1483	1390	1372	10,7
(-) Λοιποί Φόροι Παραγωγής	232	264	181	168	206	141	146	299	319	442	419	58,7
(+) Λοιπές Επιδότησεις Παραγωγής	777	948	2260	2884	3001	3227	2922	2791	2651	2744	2637	**16,7
(=) Εισόδημα Συντελεστών Παραγωγής	7136	7038	6740	7394	6783	7097	6746	6233	6258	6128	6173	-12,3
Δείκτης εισοδήματος (2005=100)	101,4	100,0	95,8	105,1	96,4	100,8	95,9	88,6	88,9	87,1	87,7	
Πηγή: Eurostat, Οικονομικοί Λογαριασμοί Γεωργίας (Μεταβλητή: aact_eaa01), Επικαιροποίηση: 19.5.2015. *: Εκτιμήσεις για το έτος 2014. **: Σύγκριση 2014/2006.												
(-) Εισόδημα Εξαρτημένων Εργασιών	946	970	1018	1025	905	803	686	584	485	417	393	-59,5
Δείκτης (2005=100)	97,5	100,0	104,9	105,7	93,3	82,8	70,7	60,2	50,0	43,0	40,5	
(=) Λειτουργικό Πλεόνασμα	6190	6068	5723	6383	5877	6293	6062	5651	5772	5712	5780	-4,7
(-) Καταβληθέντες Τόκοι	363	479	398	450	522	597	525	616	715	726	734	53,2
Δείκτης (2005=100)	75,8	100,0	83,1	93,9	109,0	124,6	109,6	128,6	149,3	151,6	153,2	
(-) Πληρωτέα Γαιοπρόσοδοι	515	518	534	544	523	500	481	461	451	430	424	-18,1
(=) Επιχειρηματικό Εισόδημα	5312	5071	4791	5394	4833	5196	5056	4574	4607	4556	4622	-8,9
Πηγή: Eurostat, Οικονομικοί Λογαριασμοί Γεωργίας (Μεταβλητή: aact_eaa01), Επικαιροποίηση: 19.5.2015. *: Εκτιμήσεις για το έτος 2014. **: Σύγκριση 2014/2006.												

Πίνακας 2: Εξέλιξη οικονομικών λογαριασμών γεωργίας στην ΕΕ-27

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2014/2005
	Αξίες σε εκατ. ευρώ (τρέχουσες, βασικές τιμές)											
Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής Γεωργίας	348323	329227	328973	360809	380689	338730	362374	395947	406706	413156	403535	22,6
Φυτική παραγωγή	189006	168991	167816	191839	200653	173794	191018	208854	211501	212442	201960	19,5
Ζωική παραγωγή	135768	136009	135508	142374	151494	136810	142342	156635	164166	168636	168806	24,1
Υπηρεσίες	14929	15236	15771	16324	17490	17459	17539	18440	19187	19443	19814	30,0
Δευτερογενείς δραστηριότητες	8620	8991	9878	10272	11052	10667	11475	12018	11852	12635	12955	44,1
Δείκτες εκροών (2005=100)	105,8	100,0	99,9	109,6	115,6	102,9	110,1	120,3	123,5	125,5	122,6	
(-) Ενδιάμεση Ανάλωση	177785	179077	184569	203308	226454	206736	214430	237835	246658	248165	241572	34,9
Δείκτες (2005=100)	99,3	100,0	103,1	113,5	126,5	115,4	119,7	132,8	137,7	138,6	134,9	
(=) Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (βασικές τιμές)	170538	150150	144404	157501	154235	131994	147944	158112	160048	164991	161963	7,9
Δείκτες ΑΠΑ (2005=100)	113,6	100,0	96,2	104,9	102,7	87,9	98,5	105,3	106,6	109,9	107,9	
(-) Ανάλωση Παγίου Κεφαλαίου	47690	49725	51424	54138	56516	56394	57691	59410	60872	61663	61948	24,6
Δείκτες (2005=100)	4302	4456	4337	4524	4845	5024	4628	4322	5195	4949	4878	9,5
(+) Λοιποί Φόροι Παραγωγής	16613	29717	42705	45105	46640	48924	50679	52756	51879	51978	51682	**21,0
Δείκτες (2005=100)	135159	125686	131348	143944	139514	119500	136304	147136	145860	150357	146819	16,8
Δείκτες εισοδήματος (2005=100)	107,5	100,0	104,5	114,5	111,0	95,1	108,4	117,1	116,1	119,6	116,8	

Πηγή: Eurostat, Οικονομικοί Λογαριασμοί Γεωργίας (Μεταβλητή: aact_eaa01), Επικαιροποίηση: 19.5.2015. *: Εκτιμήσεις για το έτος 2014. **: Σύγκριση 2014/2006.

(-) Εισόδημα Εξαρτημένων Εργασίας	32748	34581	35764	37321	37966	37610	38426	36904	37466	37984	38863	12,4
Δείκτες (2005=100)	94,7	100,0	103,4	107,9	109,8	108,8	111,1	106,7	108,3	109,8	112,4	
(=) Λειτουργικό Πλεόνασμα	102410	91106	95584	106624	101547	81890	97879	110232	108394	112374	107956	18,5
Δείκτες (2005=100)	8444	8984	9835	11026	12419	9374	8710	9413	9172	8479	7752	-13,7
Δείκτες (2005=100)	94,0	100,0	109,5	122,7	138,2	104,3	97,0	104,8	102,1	94,4	86,3	
(+) Εισπραχθέντες Τόκοι	803	789	1.016	1.215	1.244	1.056	914	860	855	759	654	-17,1
Δείκτες (2005=100)	101,8	100,0	128,8	154,0	157,7	133,8	115,8	109,0	108,4	96,2	82,9	
(-) Πληρωτέα Γαιοπροσόδος	7815	8126	8434	8634	9190	9157	9987	10349	10823	11179	11211	38,0
Δείκτες (2005=100)	86955	74785	78332	88179	81182	64416	80095	91329	89254	93475	89647	19,9
Δείκτες (2005=100)	116,3	100,0	104,7	117,9	108,6	86,1	107,1	122,1	119,3	125,0	119,9%	

Πηγή: Eurostat, Οικονομικοί Λογαριασμοί Γεωργίας (Μεταβλητή: aact_eaa01), Επικαιροποίηση: 19.5.2015. *: Εκτιμήσεις για το έτος 2014.

gaia
ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

Κηφισίας & Παραδείσου 2, 15125, Μαρούσι Αττικής

T 213 0187300 **F** 213 0187399 **E** info@c-gaia.gr

www.c-gaia.gr